

Nieuwsflits

maart 2017

Bestuur

Vertrek Maureen Fakkert als voorzitter

Na 8 jaar met veel plezier in het bestuur te hebben gezeten wordt het tijd om het stokje over te dragen. Robert Kemper zal mijn functie als voorzitter overnemen. Met zijn praatjes in ons eigen Sallandse dialect zal hem dat vast prima afgaan.

Als ik terugkijk op wat de stichting de afgelopen jaren allemaal gedaan en bereikt heeft dan ben ik er trots op dat ik daar een aandeel in heb gehad.

Met de rietendakenprojecten hebben we heel wat boerderijen een generatie verder geholpen, met het boek Boerderijen in Salland is de bouwhistorie onderzocht en vastgelegd en het wederopbouwproject heeft een mooi stukje geschiedenis weergegeven. De goed bezochte erfgoedshows, het fietsrouteboekje, maar ook aan de kleine acties zoals "ruil je conifeer voor een peer", de fietstochten en een muziektfestival hebben veel plezier opgeleverd. Bijzonder was dat we benaderd werden door de KRO of ze filmopnames mochten maken op een karakteristieke boerderij voor het televisieprogramma "Blootgewoon". Ach, zo zijn er nog veel meer dingen te noemen waar ik met een lach op terug kijk.

We hebben op een positieve, stimulerende wijze de boerderijen in Salland flink onder de aandacht gebracht en we worden als bestuur serieus genomen door de Sallandse gemeentes en de provincie. Ik vertrouw er op dat de stichting zich op dezelfde voet blijft voortzetten en dat zich nieuwe mensen aanmelden die zich hier in de toekomst voor in willen zetten. Want samen moeten we het platteland mooi en leefbaar houden.

Ik dank het bestuur en de vrijwilligers voor de prettige samenwerking!

Groeten Maureen Fakkert

Even voorstellen: nieuwe secretaris Stichting Sallands Erfgoed

Mijn naam is Bart Kerkdijk, 32 jaar en woonachtig in Gramsbergen. In het dagelijks leven ben ik adviseur en mede-eigenaar van een bouwkundig adviesbureau, waarbij wij ons richten op monumenten en vooroorlogse bouw. De kennis en ervaring die daarvoor nodig zijn heb ik opgedaan door middel van (restauratie)opleidingen en cursussen, welke ik gevolgd heb tijdens mijn periode dat ik werkzaam was bij een restauratiebouwbedrijf in Zwolle. Daarbij heb ik ervaring opgedaan in zowel de uitvoering (restauratietimmerman) als op kantoor (calculatie en werkvoorbereiding). Deze kennis komt perfect van pas bij het werk wat ik momenteel doe, maar ook bij mijn nieuwe functie als bestuurslid van Stichting Sallands Erfgoed.

Als nieuw bestuurslid zal ik mij samen met de rest van het bestuur gaan inzetten voor 'het Sallands erfgoed'. Een belangrijke taak, want nog steeds worden in Salland onnodig veel historische panden (boerderijen, veestallen, wagenschuren, etc.) met sloop bedreigd.

Stichting Sallands Erfgoed zet zich in voor het behoud van de kenmerkende Sallandse streek. Door middel van kennisoverdracht zoals lezingen, excursies en het samenstellen van boeken probeert de stichting daadwerkelijk iets te betekenen voor de bewoners, het landschap en de boerderijen van het prachtige Sallandse landschap.

Met vriendelijke groet,

Bart Kerkdijk | secretaris Stichting Sallands Erfgoed.

Project "De Wederopbouw van Salland"

Inmiddels is het project afgerond en is de eindverantwoording richting de provincie.

Een extra lezing over wederopbouwboerderijen is op maandag 20 maart 2017 in het Historisch Centrum Dalfsen "De Trefkoele", Ruigedoornstraat 108, 7721 BR, Dalfsen van 20.00 tot 22.00 uur, de toegang is gratis.

Wat hebben we allemaal gedaan?

- Wij hebben van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed te Amersfoort alle archiefbescheiden ('schadedossiers') van ca. 253 Sallandse wederopbouwboerderijen in tijdelijke bruikleen gekregen en hebben deze op professionele wijze laten digitaliseren. De dossiers zijn gedigitaliseerd en te vinden op onze website www.wederopbouwvansalland.nl. De schadedossiers zijn inmiddels geretourneerd aan de Rijksdienst.
- Wij hebben historicus Ewout van der Horst opdracht gegeven om een algemene historische inleiding te schrijven over de bevrijding van Salland en interviews met (oud)eigenaren van wederopbouwboerderijen uit te voeren. Van der Horst heeft een selectie gemaakt van geschikte kandidaten. Er zijn negen interviews uitgevoerd, (oud) eigenaren zijn gefotografeerd, bijbehorende boerderijen gefotografeerd en beschikbaar gesteld historisch archiefmateriaal gedigitaliseerd. De interviews zijn gepubliceerd in onze publicatie *Een spoor van verwoesting – Wederopbouwboerderijen in Salland*.
- Wij hebben samen met het 4 & 5 mei comité een fietsroute ('bevrijdingsroute') uitgezet langs 25 wederopbouwboerderijen in Haarle, Nieuw-Heeten en

Espelo. Alle eigenaren van deze boerderijen zijn bezocht en hun verhalen en fotomateriaal zijn kort beschreven. Bij een selectie van deze boerderijen zijn spandoeken geplaatst in de periode april/mei 2015 om meer aandacht te vragen van langsrijdende passanten voor de wederopbouwarchitectuur. De route, verhalen en fotomateriaal zijn gepubliceerd in onze publicatie *Bevrijdingsroute Haarle Nieuw-Heeten Espelo – 70 jaar wederopbouw*. De opening van de bevrijdingsroute vond plaats op 3 april 2015.

- Wij hebben alle eigenaren van wederopbouwboerderijen in het gebied geïnterviewd en persoonlijk per post benaderd. Op 30 september 2015 vond een informatiebijeenkomst over de start van het project plaats in Heeten. Hierbij waren ruim 75 belangstellenden aanwezig. Nadien zijn eigenaren, donateurs en andere belangstellenden veelvuldig over het project geïnformeerd, via nieuwsbrieven, onze website en via de media. Een selectie van publicaties in de media is te vinden op de speciaal voor dit project ontwikkelde website www.wederopbouwvansalland.nl.
- Wij hebben in samenspraak met vijf historische verenigingen in Salland, in de dorpen/voormalige gemeenten met de grootste aantallen wederopbouwboerderijen, lezingen over wederopbouwboerderijen georganiseerd. Deze vonden plaats te Raalte, Schalkhaar, Holten en Bathmen. Op 20 maart a.s. vindt er nog een extra lezing plaats in Dalfsen. De Historische verenigingen hebben uitgebreid gepubliceerd over de lezingen in hun kwartaalbladen, websites en anderszins.
- Wij zijn daarnaast gevraagd door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed om als onderdeel van het afsluitend symposium van het nationale programma 'Wederopbouw, een kansrijke erfenis' een lezing over Sallandse wederopbouwboerderijen te geven. Deze vond plaats op 24 november 2016 te Amersfoort.
- Wij hebben alle resultaten van het project gepubliceerd in de publicatie *Een spoor van verwoesting – Wederopbouwboerderijen in Salland*. Deze bestaat niet alleen uit de al genoemde interviews, maar daarin wordt eveneens aandacht besteed aan de uitgevoerde restauratiewerkzaamheden en aan het georganiseerde symposium.
- Wij hebben Monumentenwacht Overijssel-Flevoland opdracht gegeven om bij alle nulmetingen (uitgevoerd ten behoeven van restauratiewerkzaamheden, zie verder) te inventariseren wat de belangrijkste problemen en uitdagingen zijn bij de restauratie van wederopbouwboerderijen. Monumentenwacht heeft deze beschreven en van advies voorzien in de gepubliceerde Onderhoudswijzer. Deze is te vinden op onze website www.wederopbouwvansalland.nl.

- Wij hebben met de eigenaren van vijf boerderijen waar restauratiewerkzaamheden zijn (of op dat moment: werden) uitgevoerd een open dag op 8 oktober 2016 georganiseerd. Doel was het tonen van de resultaten van de uitgevoerde restauratiewerkzaamheden aan het grote publiek en kennisdeling met andere eigenaren van (wederopbouw)boerderijen.
- Wij hebben op 23 september 2016 een afsluitend symposium georganiseerd over wederopbouwboerderijen. Het symposium vond plaats op het landgoed Schoonheten. Tijdens het symposium werden lezingen gegeven door Sophie Elpers (Meertens Instituut, gepromoveerd op Nederlandse Wederopbouwboerderijen), Ewout van der Horst (over de oral history, aan de hand van uitgevoerde interviews), Wim Hoogland (over de Tweede Wereldoorlog en het Landgoed Schoonheten) en Robert Kemper Alferink (over het project, de digitalisering van de schadedossiers en de ontwikkelde website). De tweede helft van de dag stond in het teken van een bezoek aan de wederopbouwboerderij Het Wormer, één van de boerderijen op landgoed Schoonheten waarop restauratiewerkzaamheden plaats hebben gevonden. Architect Marcia Mulder gaf een toelichting op de uitgevoerde werkzaamheden en Monumentenwacht gaf een toelichting op de onderhoudswijzer. Het symposium werd door ruim 80 belangstellenden bezocht, een gemêleerd gezelschap van eigenaren van boerderijen, belangstellende donateurs, historische verenigingen uit de regio en andere boerderijstichtingen uit het land.
- Wij hebben samen met Monumentenwacht de restauratie van in totaal 24 boerderijen begeleidt. Door ons is de intake en eerste selectie gedaan. Monumentenwacht verrichte deskundige nul-metingen en heeft de financiële afhandeling en eindcontrole van de gerestaureerde boerderijen op een uitstekende wijze verricht. De restauraties hebben geresulteerd in een totale investering van ruim € 500.000,00.

U kunt het boek nog steeds bestellen voor € 14,95 (excl. € 3,50 verzendkosten) via onze website <http://wederopbouwvansalland.nl/boek-een-spoor-van-verwoesting/>.

STICHTING SALLANDS ERFGOED

STICHTING SALLANDS ERFGOED

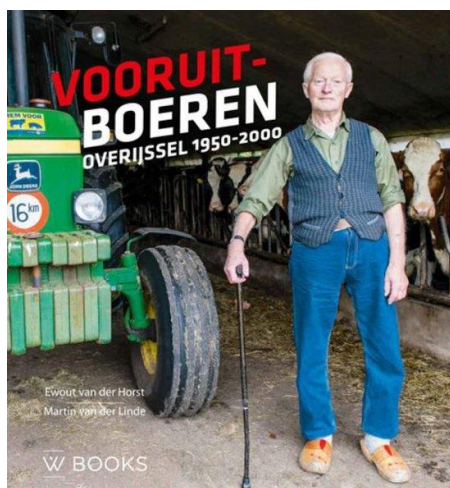

Boek, website en expositie over boeren in Overijssel

Van paard naar trekker, van handmelken en melkmachine naar robot en van gemengd familiebedrijf naar gespecialiseerde onderneming. De oudere generatie boeren maakte in hun leven revolutionaire ontwikkelingen mee. Al deze ervaringen zijn nu voor Overijssel vastgelegd in een boek, website en reizende tentoonstelling.

Het boek, de website en de reizende tentoonstelling maken deel uit van het project Boeren in Overijssel, een samenwerking van stichting IJsselacademie met het Historisch Centrum Overijssel en Museum TwentseWelle. Het project is mede mogelijk gemaakt door de provincie Overijssel. Verderop in deze nieuwsflits leest u hier meer over.

Vooruitboeren

In het boek 'Vooruitboeren' blikken de boeren in Overijssel met een mengeling van weemoed en trots terug in de tijd. Wat heeft de ontwikkeling van boerenbedrijven bepaald? Welke veranderingen zijn er geweest en hoe stonden de agrariërs hierin?

De boeren vertellen over onderwerpen als opleiding, fokkerij, coöperaties en de opkomst van ligboxenstallen. De afgelopen jaren interviewden historici Ewout van der Horst en Martin van der Linde van de IJsselacademie zestig boeren en aanverwante beroepsgroepen uit alle uithoeken van Overijssel. Fotograaf Albert Bartelds maakte portretten van de mensen. *Vooruitboeren. Overijssel 1950-2000*, is verschenen bij uitgeverij WBOOKS.

MijnStadMijnDorp

De interviews zijn ook op film vastgelegd. Samen met de verhalen en de foto's zijn deze filmfragmenten te vinden op het platform MijnStadMijnDorp van het Historisch Centrum Overijssel via www.vooruitboeren.nl. De fragmenten zijn grotendeels in streektaal gesproken. Zo is er een video over trekker rijles in Staphorst, maar ook over de eerste keizersnede door een veearts in Heino.

Een stille revolutie

Museum TwentseWelle stelde aan de hand van de interviews de belevenisexpositie *Een stille revolutie samen*. De bezoeker kan onder meer in een boerenkeuken verschillende boeren hun verhaal horen doen. De expositie reist een jaar lang door de provincie. De agenda is binnenkort te vinden op de websites van de betrokken partijen.

Verkoopinformatie

U kunt het boek *Vooruitboeren. Overijssel 1950-2000* voor € 19,95 aanschaffen bij uw lokale boekhandel of via de webshop van uitgeverij WBOOKS <https://wbooks.com/winkel/geschiedenis/vooruitboeren-i-overijssel-1950-2000/>.

Stimulans voor agrarisch erfgoed in Overijssel

Kapschuren, bakhuisjes en schöppes in Overijssel beginnen een nieuw bestaan. Twintig boerderijen en bijgebouwen zijn geselecteerd voor een restauratiesubsidie van de samenwerkende boerderijstichtingen in de provincie.

Met steun van de IJsselacademie en Monumentenwacht hebben de boerderijenstichtingen een subsidieregeling opgezet onder de titel *Beleef het boerenerf(goed)!* De bedoeling van de regeling is om bijzondere (bij)gebouwen te bewaren.

Meer dan zestig eigenaren uit alle hoeken en gaten van Overijssel deden een beroep op de regeling die mede mogelijk wordt gemaakt door de provincie Overijssel. De gehonoreerde aanvragen betreffen vijf woonboerderijen, vier veeschuren, twee kapschuren, twee bakhuisjes, een paardenstal, een karnhuisje, een hooischuur, een hooiberg, een kippenhok en een waterput.

Op de gerestaureerde locaties organiseert de IJsselacademie dit voorjaar het multimediale programma *Vooruitboeren*, met muzikale ondersteuning van de streektaalband Muppetstuff. De presentatie is gebaseerd op een interviewproject over de modernisering van de naoorlogse landbouw. Zie www.vooruitboeren.nl

De regio Salland

Een stichting die zich bezighoudt met Sallands erfgoed zou duidelijk moeten kunnen maken wat er onder deze regionale aanduiding wordt verstaan. Helaas, het begrip Salland is nogal diffuus. Niemand weet precies wat nog wel of niet bij deze regio hoort. De term Salland duikt rond het jaar 800 voor het eerst op in de geschiedenis, als naam van een graafschap of gouw binnen het Frankische (later Duitse) rijk. In 1086 kwam deze IJsselgouw in handen van de bisschop van Utrecht, die naast een kerkelijke ook een bestuurlijke functie vervulde. Salland ontwikkelde zich naast Twente en het Land van Vollenhove tot één van de bestuurlijke regio's binnen Overijssel. Het omvatte de steden Deventer, Zwolle en Kampen met hun achterland: de IJsseldelta, de Vechtstreek en het gebied vanaf de IJssel tot aan de moerassen achter de Sallandse heuvelrug. Aan het hoofd van de regio stond een drost, die zowel het bestuur als de rechtspraak leidde. Alleen de steden hadden hun eigen bestuur. Het drostambt Salland bleef onder verschillende machthebbers tot aan de Bataafs-Franse tijd bestaan. Met de grondwet van 1798 verdween na circa 1000 jaar de bestuurlijke en juridische betekenis van Salland. De regio ging op in een departementaal, later provinciaal verband. Sindsdien is de aanduiding in ere gebleven als begrip zonder politieke betekenis. De bestuurlijke veranderingen konden de cultuurhistorie van de streek uiteraard niet uitwissen. Zo heeft de Sallandse streektaal zich tot op heden binnen de begrenzing van het oude drostambt gehandhaafd. De afgelopen 200 jaar heeft de reikwijdte van het begrip Salland aan betekenis ingeboet. De Sallandse steden hadden altijd al een eigen identiteit. Randgebieden als Staphorst en Hardenberg waren ook meer op zichzelf en op aangrenzende gebieden gericht.

Vanaf de negentiende eeuw werden de veenmoerassen ten noorden van de Vecht en ten oosten van de Regge ontwaterd en ontgonnen. Hierdoor verviel de natuurlijke begrenzing van Salland in deze contreien. De nieuwe ontginningsgebieden rondom de Dedemsvaart en het oostelijke deel van het Overijssels Kanaal zijn dan ook niet zozeer Sallands te noemen. In

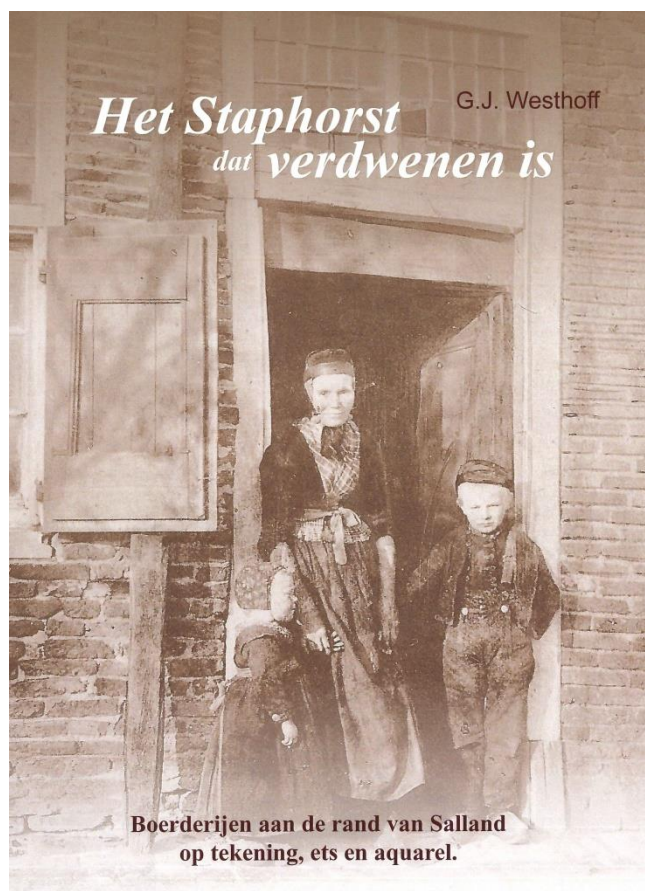
diezelfde periode industrialiseerde de textielnijverheid in Twente. Nieuwe kernen als Vroomshoop bij Den Ham en Nijverdal bij Hellendoorn raakten sterk op Twente georiënteerd. De naam Salland bleef vooral in zwang in het gebied tussen Zwolle en Deventer in het westen en Ommen en Holten in het oosten. De afgelopen jaren profileren het Vechtdal en de IJsseldelta met Zwolle en Kampen zich meer en meer

als gebieden met eigen natuurlijke en cultuurhistorische kenmerken. Salland is geleidelijk beperkt tot de gemeenten Deventer, Olst-Wijhe, Raalte, Hellendoorn en de voormalige gemeente Holten. In dat gebied gebruikt de bevolking de naam Sallands steeds meer als geuzennaam.

'Het Staphorst dat verdwenen is'

Altijd al eens rond willen kijken in het Staphorst en Rouveen van 1800 en daarvoor? Dan hebt u nu uw kans.

In het boekje 'Het Staphorst dat verdwenen is' zijn een aantal kunstwerken uit de periode 1782 – 1809 bij elkaar gebracht. De kunstenaars Anthonie van den Bosch, Wijbrand Hendriks en William Valter legden bij hun bezoek aan Staphorst en Rouveen verschillende boerderijen op papier vast. G.J. Westhoff onderzocht de etsen en aquarellen, beschreef de verschillen met de bouwwijzen van nu en maakte de verandering aan de hand van veel fotomateriaal inzichtelijk. Het resulteerde in een publicatie die vrijdag 27 januari in de sfeervolle historische boerderij van de familie Hoekman aan de Schotsdwarweg is gepresenteerd. Burgemeester T.C. Segers nam het eerste exemplaar in ontvangst. Het boekje, fraai in kleur uitgebracht, kwam tot stand door de samenwerking tussen G.J. Westhoff en Prestige Print en Sign.

De etsen, tekening en aquarel bevinden zich in de kunstcollecties van het Rijksmuseum in Amsterdam, Teylers Museum in Haarlem en de bibliotheek van de Universiteit van Leiden. Ze tonen een grote bouwvariëteit. Kleine houten optrekjes van bijvoorbeeld een veenarbeider of een kleine keuterboer, de dwarsdeel, het landheren- en het overgangstype, we treffen ze allemaal in Staphorst aan. Verder maakt u kennis met een keur aan oude bouwdetails, zoals deuren van brede planken, houten topgevels, kruisvensters, glas-in-lood boven de deur, hekken van twijgen en de houten balken in de buitenmuur. Bij sommige boerderijen is de overgang van vakwerk naar de stenen muur goed te zien. Het kruisvenster en de houten topgevel werden tot ver in de 20^e eeuw nog in Staphorst gevonden, maar zijn nu weg. Toch is ook gebleken dat een aantal van deze oude elementen tot op de dag van vandaag te vinden zijn. Zo treffen we nog steeds deuren met brede planken aan, zijn hier en daar nog raampjes zonder kozijn en maakt een enkele familie weer haar hekkwerk van wilgentwijgen. Naast verandering is juist ook deze continuïteit in het onderzoek in beeld gebracht. Met dit boekje in de hand kijkt u dus over de schouders van Anthonie van den Bosch en de andere kunstenaars voorzichtig weer wat rond tussen de huizen die verdwenen zijn en heeft Staphorst een stukje van de 18^e eeuw terug.

Mede dankzij de financiële steun van verschillende Staphorster bedrijven kan het worden aangeboden voor de prijs van € 4,95 en is onder andere te koop via; <https://www.dehaanboeken.nl/nl/product/9789082623307/het-staphorst-dat-verdwenen-is.html>

Gratis advies voor huiseigenaren om serieus energie te besparen

Ben je particulier huiseigenaar en wil je de maandelijkse energielasten naar beneden brengen? Dan kun je gratis advies krijgen hoe je dat het best kunt aanpakken. In Raalte en Olst-Wijhe is er geld beschikbaar voor ruim duizend gratis adviezen.

Iedereen met een eigen woning komt voor een advies in aanmerking. Energieloket Salland wijst je de weg. Agnes Heethaar en Harrie Kiekebosch van 't Natuurlijk Huus coördineren de aanvragen. "Energie besparen is lang vooral een milieuzak geweest, dat is het nog steeds wel, maar feitelijk is je energierekening naast de hypotheek ook gewoon een vaste maandlast," zegt Agnes Heethaar. "Als je die structureel naar beneden kunt krijgen, ben je tot in lengte van jaren spekkoper. Je moet wel eerst

investeren, maar het rendement is door die lagere energielast stukken groter dan wanneer je je geld op de bank hebt staan. In het energieadvies wordt overigens de terugverdientijd ook aangegeven. Er zijn ook subsidies en voordelige leningen voor isoleren.”

Om een lagere energierekening te krijgen moet je eerst denken aan het terugdringen van het verbruik van energie. Dat kan met een nieuwe cv, door kieren te dichten, dubbel glas aan te brengen of bijvoorbeeld een betere isolatie in de spouw aan te brengen. Maar je kunt ook zelf energie gaan opwekken met zonnepanelen.

Bereikbaarheid energieloket

De aanvragen lopen via het energieloket, dat wordt de komende drie jaar beheerd door 't Natuurlijk Huus, voorbeeldproject voor natuurlijk leven. Je kunt het loket bereiken via telefoonnummer 06 - 82 11 91 22. Daar krijg je meer informatie over de werkwijze. Harrie Kiekebosch: “Het energieadvies is gratis, maar je moet wel serieus bezuinigingsplannen hebben. We sturen pas een energievakman als die vooraf al de nodige informatie gekregen heeft. Daarvoor is een checklist gemaakt die je vooraf moet invullen.”

Heethaar: “Met die kennis op zak komt er een onafhankelijke energievakman langs, meestal is dat iemand uit de buurt. Hij geeft je advies, maar verwijst niet naar een bouwbedrijf of installatiebedrijf. Als je wil kán dat overigens wel.”

De energievakmannen zijn Ton Zomerdijk, Jan Oosterwechel, Frank Middelkoop, Frank Elders, Leo Pelgrom en Ron Stet.

Doel gemeenten

Met het energieloket proberen de gemeenten het energiegebruik in Raalte en Olst-Wijhe naar beneden te krijgen. Hoe meer woningen aan het eind van de rit een hoger energielabel hebben, hoe duurzamer dat is.

Deze gemeenten hebben vanaf 2017 bewust gekozen om het energieloket te laten uitvoeren door mensen uit eigen omgeving. Dat geeft vertrouwen en is wel zo duurzaam. Birgitte Keijzer van de gemeente Raalte: “Natuurlijk kunnen we ook een avond organiseren bij jou in de buurt. Eventueel samen met Buurkracht. In een aantal buurten waar Buurkracht aan de slag gaat, gaan we daar nu ook al samenwerken. Samen met inwoners, dorpen, bedrijfsleven en overheden, dat maakt deze aanpak sterk. De gemeenten hebben van provincie Overijssel een subsidie verkregen om deze energieloketten via de lokale aanpak te organiseren.

Ook in de gemeente Deventer is er een Energieloket bereikbaar via Deventer Energie. Daar wordt gewerkt met wooncoaches. Keijzer: “We gaan in Salland een gezamenlijk aanpak organiseren de energievakmannen werken intensief samen en kunnen daardoor de meest nieuwe technieken adviseren. Maar zijn ook op de hoogte van subsidiemogelijkheden.”

Agenda

Waar kunt u ons de komende tijd vinden?

- 20 maart, lezing WOB, Historisch Centrum Dalfsen "De Trefkoele",
Ruigedoornstraat 108, 7721 BR, Dalfsen van 20.00 tot 22.00 uur, de toegang is gratis.

- 17 april (2^e Paasdag), De Salland Ploffers DORSDAG, Hogebroeksweg 33, 8102RL,
Raalte van 10.00 tot 17.00 uur, de toegang is gratis

Website: www.stichtingsallandserfgoed.nl

E-mail: info@stichtingsallandserfgoed.nl

Kamer van Koophandel: 08.18.44.64

